

УДК [343.123.12:343.7](477)

Олексій Олександрович ДЕРЕВ'ЯГІН,

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
та розкриття злочинів факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ОКРЕМІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРЕВЕНЦІЇ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

Захист суспільних і особистих інтересів передбачає проведення широкого комплексу соціально-правових та інших превентивних заходів. Саме до цього комплексу відноситься і питання про забезпечення суспільного порядку. Як показує практика, комплексні превентивні заходи, включені до системи забезпечення суспільної безпеки, сприяють успішному здійсненню захисту особистості від протиправних зазіхань. Відповідно до таких правил має здійснюватися превентивний захист громадян від злочинних загроз, зокрема від злочинів проти власності [1, с. 18].

Принагідно зазначимо, що згідно з результатами проведеного анкетування, у більшості оперативних підрозділів кримінальної поліції не приділяють належної уваги превенції злочинів, зокрема злочинів проти власності. Це, у свою чергу, перш за все відображається на незадовільному стані попередження оперативними підрозділами кримінальної поліції крадіжок, грабежів, розбоїв та інших злочинів проти власності [2, с. 274–276].

Як відомо, успішність будь-якого виду діяльності, зокрема превенції злочинів проти власності, залежить від послідовної і якісної реалізації її алгоритму. Що стосується найбільш ефективного алгоритму превенції злочинів проти власності, то думки вчених і практиків з даного питання дещо різняться. Більше того, одним із дискусійних питань у теорії ОРД протягом тривалого часу є розмежування таких понять, як превенція, профілактика, попередження, припинення та запобігання злочинів. Дотепер не існує цілісної уяви стосовно співвідношення цих понять, остаточно не визначені ознаки, які їх відрізняють. Хоча ці ознаки-критерії одночасно і пов'язують їх, через що вони вживаються поряд, визначаючи собою подібні за змістом завдання та обов'язки підрозділів кримінальної поліції. Водночас проведене дослідження показало, що однією з причин відсутності серед науковців одностайної думки щодо зазначених вище термінів є наявність ряду альтернативних позицій [3, с. 169].

Наразі ми ставимо на меті розгляд всіх існуючих позицій вчених щодо визначення змісту концепту «оперативно-розшукова превенція злочинності підрозділами кримінальної поліції» та похідних від нього термінів. Проте, зауважимо, що ми підтримуємо точку зору з цього питання В. В. Шендрика та М. В. Стащака, якими визначено наступне: 1) сьогодні відбувається становлення нової ідеології і практики оперативно-розшукової превенції злочинності підрозділами кримінальної поліції; 2) оперативно-розшукова превенція злочинності є загальним, родовим поняттям щодо таких термінів превентивної спрямованості, як «оперативно-розшукове попередження злочинності», «оперативно-розшукова профілактика злочинності», «оперативно-розшукове запобігання злочинам» та «оперативно-розшукове припинення злочинів»; 3) під оперативно-розшуковою превенцією підрозділами кримінальної поліції злочинності слід розуміти організаційно-тактичну форму оперативно-розшукової діяльності, яка здійснюється у процесі оперативно-розшукового прогнозування та профілактики злочинності за допомогою використання дозволених національним законодавством оперативно-розшукових можливостей (заходів, засобів та сил) [4, с. 385].

Міркування зазначених вчених нам більше імпонують, оскільки вони, згідно з результатами вивченого емпіричного матеріалу, спираються на реалії сьогодення і вимоги практики.

Таким чином, на підставі вивченого теоретичного та емпіричного матеріалу підтверджено, що складовими частинами превенції оперативними підрозділами кримінальної поліції злочинів проти власності є такі:

1) загальна превенція злочинів, яка полягає в установленні і усуненні причин вчинення злочинів проти власності та умов, що сприяють їх вчиненню;

2) індивідуальна превенція, яка полягає у виявленні осіб, від яких можна очікувати вчинення злочинів проти власності, та осіб, які висловлюють намір вчинити злочини зазначеної категорії, з метою вжиття заходів щодо нейтралізації їхнього злочинного задуму.

Враховуючи вивчений теоретичний матеріал та спираючись на аналіз емпіричних даних, вважаємо можливим запропонувати напрями удосконалення індивідуальної превенції оперативними підрозділами кримінальної поліції злочинів проти власності, зокрема:

1) інтенсифікація вивчення і впровадження у практичну діяльність оперативних підрозділів кримінальної поліції іноземного досвіду правоохоронних органів у частині здійснення індивідуальної превенції злочинів проти власності;

2) сприяння у вирішенні питань (усуненні причин), через які у об'єкта превенції з'явився намір взяти участь у вчиненні певного

злочину проти власності, наприклад квартирної крадіжки разом зі співниками (допомога у пошуку роботи, залагодженні сімейних конфліктів та ін.);

3) усунення обставин, які можуть полегшити вчинення злочину проти власності, за допомогою превентивного впливу на потенційних потерпілих (наприклад: переконання їх у необхідності встановлення сигналізації, заміни дверей на броньовані, заміни дверних замків, встановлення решіток на вікна та ін.);

4) притягнення особи, щодо якої здійснюються превентивні заходи, до певного виду юридичної відповідальності за вчинені протиправні діяння, в тому числі за раніше вчинені;

5) введення в оперативних підрозділах інституту наставництва над особами, які схильні до вчинення злочинів, який буде передбачати закріплення певної кількості вказаних осіб за конкретним оперативним працівником, який, у свою чергу, повинен буде здійснювати контроль та оперативне спостереження за діями підоблікового елемента [5, с. 121].

Підсумовуючи наведене стосовно здійснення превенції оперативними підрозділами кримінальної поліції злочинів проти власності, відзначимо, що послідовна реалізація комплексних превентивних заходів на загальнодержавному, регіональному, місцевому та локальному (мається на увазі рівень територіальних та міжтериторіальних ГУНП) рівнях буде сприяти утворенню такої атмосфери в суспільстві, яка б унеможливила вчинення злочинів вказаної категорії та ускладнювала формування злочинних намірів.

Список бібліографічних посилань

1. Профілактика і розкриття квартирних крадіжок : метод. рек. за матеріалами УМВС України у Волин. обл. *Бюлетень обміну досвідом роботи*. 2007. № 4. С. 118.

2. Свирин Н. А. Протидія та запобігання злочинам проти власності в діяльності Національної поліції України. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2017. № 4 (80). С. 269–279.

3. Теорія і практика протидії вимогам оперативними підрозділами органів внутрішніх справ України : монографія / І. О. Крепаков, М. В. Стащак, В. В. Шендрик та ін. Львів : Галицька видавнича спілка, 2012. 246 с.

4. Стащак М. В., Шендрик В. В. Теоретичні підходи до визначення поняття «оперативно-розшукова превенція злочинності підрозділами кримінальної поліції». *Форум права*. 2017. № 5. С. 382–388. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_60.pdf (дата звернення: 10.11.2019).

5. Оперативно-розшукова протидія діяльності організованих груп, які готують вчинення крадіжок із квартир : монографія /

Одержано 12.11.2019

УДК 343.3

Сергій Леонідович ДЬОРОВ,

заступник начальника ГУНП в Одеській області

ОПЕРАТИВНИЙ ПОШУК ПРИ ПРОТИДІІ ЗЛОЧИНАМ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ ПРЕДСТАВНИКАМИ ОРГАНІЗОВАНИХ ГРУП І ЗЛОЧИННИХ ОРГАНІЗАЦІЙ, СФОРМОВАНИХ НА ЕТНІЧНІЙ ОСНОВІ

Соціально-побутові, економічні, політичні фактори та рівень загальнокримінальної злочинності, криміногенна та оперативна обстановка, військова та терористична загроза, що нині нависла над Україною є детермінантами того, що Україна стає об'єктом заінтересованості представників організованих груп та злочинних організацій сформованих на етнічній основі. Сфера кримінального бізнесу представників організованих груп та злочинних організацій сформованих на етнічній основі наступна: силова охорона незаконної підприємницької та господарської діяльності, вимагання, контрабанда сигарет та алкоголю, кримінальне рейдерство, наркозлочинність, незаконний обіг зброї, «викрадення та перепродаж автомобілів», торгівля людьми, фінансові шахрайства, кіберзлочинність та інші тяжкі та особливо тяжкі злочини.

Структура організованих груп та злочинних організацій сформованих на етнічній основі більш згуртована, замкнута та дії їх членів більш агресивні. Слід виділити наступних представників етнічної злочинності, а саме організовані групи та злочинні організації, сформовані представниками наступних етносів: чеченські, дагестанські, гагаузькі, болгарські, молдавські, циганські (ромські), грузинські, азербайджанські, середньоазійські (узбеки, казахи, таджик, киргизи та туркмени – проживають в Україні не так компактно як представники кавказьких етносів), вірменські, татарські, в'єтнамські, китайські, афганські, іранські, турецькі, арабські (сирійці та іракці) та африканські (в більшості нігерійці та представники декількох етносів, у більшості студенти, які приїхали на навчання), які суттєво впливають на криміногенну ситуацію в Україні. Кожний вищевказаний етнос має свої методи, сили, засоби,